

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.1.581/2016/7.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Székely Ákos, a tanács elnöke
Dr. Somogyi Gábor, előadó bíró
Dr. Márki Zoltán, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2017. április 28.

Az ügy tárgya: lopás büntette és más bűncselekmény

Terhelt: III. rendű

Első fok: Ajkai Járásbíróság, 3.B.446/2014/72., ítélet, tárgyalás, 2015. május 21.

Másodfok: Veszprémi Törvényszék, 3.Bf.608/2015/11., végzés, nyilvános ülés,
2016. június 27.

Az indítvány előterjesztője: III. rendű terhelt

Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A testi sértés büntette miatt I. rendű és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a III. rendű terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálvá az Ajkai Járásbíróság 3.B.446/2014/72. számú, illetőleg a Veszprémi Törvényszék 3.Bf.608/2015/11. számú határozatait III. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] III. rendű terheltet az Ajkai Járásbíróság a 2015. május 21-én kihirdetett 3.B.446/2014/72. számú ítéletével bűnösnek mondta ki lopás büntetében [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 316. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont és (4) bekezdés b/1) pont] mint bűnsegédet, valamint lopás vétségében [korábbi Btk. 316. § (1) bekezdés, valamint (2) bekezdés II. fordulat c) és f) pont] mint bűnsegédet. Ezért - halmazati büntetésül, mint többszörös visszaesőt - 1 év 6 hónap börtönbüntetésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte, valamint 3.041 forint összegre vagyonekobzást rendelt el vele szemben.
- [2] A III. rendű terhelt tekintetében a terhelt és védőjének fellebbezése alapján eljárva a Veszprémi Törvényszék a 2016. június 27-én kihirdetett 3.Bf.608/2015/11. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege a következő.

- [4] I. rendű, II. rendű és III. rendű terhelt 2012. március 20-án 12 óra 35 perc körüli időben rendszeres haszonszerzésre törekedve, lopási szándékkal, a IV. rendű terhelt által vezetett gépkocsival az Ipari Park keleti szektorában lévő Kertészethez mentek, hogy onnan értéktárgyakat vagy pénzt tulajdonítsanak el. A II. és III. rendű terhelt a kertészet alkalmazottjainak figyelmét elterelték, ezalatt az I. rendű terhelt engedély nélkül bement a kertészet irodahelyiségébe, a IV. rendű terhelt pedig a közelben, a gépkocsiban ülve figyelt.
- [5] Az I. rendű terhelt az irodahelyiségből jogtalanul eltulajdonította a kft. tulajdonát képező 109.000 forint készpénzt, valamint a kertészeti alkalmazott tulajdonát képező 18.000 forint értékű mobiltelefont a benne lévő memóriakártyával együtt. Az alkalmazott a lopást észlelte, a terhelteket megállásra szólította fel, azonban a terheltek a IV. rendű terhelt által vezetett gépkocsival elmenekültek.
- [6] A sértettnek okozott kár a mobiltelefon lefoglalásával és a sértettnek való kiadásával megtérült; a kft. kárából lefoglalással 96.855 forint térült meg, nem térült meg 12.165 forint kár, azonban a sértett nem terjesztett elő polgári jogi igényt.

II.

- [7] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen III. rendű terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, melynek a törvény szerinti okát [Be. 416. § (1) bekezdés a)-g) pont)] nem jelölte meg; érdemben a jogerős ítélet megváltoztatását és büntetésének jelentős enyhítését kérte.
- [8] Indokai szerint a bíróság tévesen minősítette a cselekményét üzletszerűen elkövetettnek arra hivatkozással, hogy más büntetőeljárás is folyt a jelen ügy terheltjeivel szemben. Álláspontja szerint erre csak akkor lett volna törvényes lehetőség, ha a több bűncselekményét egy eljárásban bírálták volna el. Hivatkozott arra is, hogy a különböző büntetőeljárásokban eltérők voltak a terheltek; az ellene folyó más eljárásokban nem vettek részt terheltként a jelen ügybéli társai, míg a velük szemben folyamatban volt eljárásokban a III. rendű terhelt nem szerepelt.
- [9] A III. rendű terhelt sérelmezte, hogy elfogásuk napján lefoglalásokra és ruházat-átvizsgálásra is sor került, amelyekről jegyzőkönyv nem készült. Az indítvány szerint a II. rendű terhelt kihallgatására „alku alapján” került sor, és a szándékegységet ezen, törvénysértően felvett vallomás alapján állapította meg a bíróság; valójában a cselekmény elkövetésére spontán került sor, a terheltek nem lopási szándékkal indultak el otthonról. Szintén jogszerűtlen - a III. rendű terhelt álláspontja szerint - az, hogy az ügyben a feljelentést nem a kft. tulajdonosa, hanem egy „teljesen független személy” tette meg.
- [10] Az indítvány szerint a bíróság súlyosabban ítélte meg cselekményét a valóságnál, és nem vett figyelembe semmiféle enyhítő körülményt - így az időmúlást, családi állapotát és a bűncselekmény rendkívül csekély súlyát - sem; valójában egy kis értékű lopásról van szó, beismerő vallomással és megtérült kárral.

III.

- [11] A Legfőbb Ügyészség a BF.1467/2016/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta, és a támadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt.
- [12] Indokai szerint a szándékegység megállapításának, illetve az annak alapjául szolgáló bizonyítékoknak a vitatására a felülvizsgálati eljárásban nincs törvényes lehetőség. Ugyancsak nem szolgálhatnak felülvizsgálat alapjául a lefoglalással kapcsolatban állított szabálytalanságok, mert azok kívül esnek a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában felsorolt eljárási szabálysértések körén. Az pedig, hogy a feljelentést nem a sértett tette meg, semmiféle jogszabálysértést nem valósít meg.
- [13] Az ügyészi álláspont szerint az irányadó tényállás szerint a terheltek terhükre rótt, 2012. március 20. napján elkövetett vagyon elleni bűncselekményeket rendszeres haszonszerzésre törekedve

valósították meg. A III. rendű terhelt e cselekményeket bűnsegédként követte el, azonban az üzletszerűség feltételei a tettes tekintetében is megállapíthatóak, a bűnsegéd felelőssége pedig - a járulékoság elvére tekintettel - ehhez igazodik. A jogalkalmazói gyakorlat szerint egyetlen vagyron elleni bűncselekmény is alapja lehet az üzletszerűség megállapításának, ha a terheltet az elbírált cselekménnyel közvetlen időbeli kapcsolatban elkövetett más bűncselekmény miatt más eljárásban elítélték. Ekként a III. rendű terhelt cselekményeinek minősítése törvényes, a büntetés mértéke pedig önmagában nem képezheti felülvizsgálat tárgyát.

IV.

- [14] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata alapján tanácsülésen bírálta el.
- [15] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [16] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, ami a jogerős ítélettel szembeni jogi - és nem pedig ténybeli - kifogás lehetőségét biztosítja. E jogorvoslati mód kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés a)-g) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető. A felülvizsgálati eljárásban további megkerülhetetlen szabály, hogy az indítvány elbírálása során a jogerős ítéletben megállapított tényállás az irányadó, ami az indítvánnyal nem támadható [Be. 423. § (1) bekezdés], és a felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, Be. 388. § (2) bekezdés]. Következésképp a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálhatók.
- [17] A Be. 416. § (1) bekezdés b) pont első fordulata alapján valóban felülvizsgálati ok, ha a bíróság jogerős ítéletében a cselekmény téves minősítése folytán törvénysértő büntetést szabott ki. Ezért az indítvány azon hivatkozása, miszerint a bíróság jogerős ítéletében tévesen minősítette a terhelt cselekményeit üzletszerűen elkövetettnek, és ezért büntetése törvénysértően súlyos, megfelel az említett felülvizsgálati oknak; érdemben azonban alaptalan.
- [18] A korábbi Btk. 137. § 9. pontja szerint üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki hasonló jellegű bűncselekmények elkövetésével rendszeres haszonszerzésre törekszik. Az üzletszerű elkövetés tipikusan a vagyron elleni bűncselekmények minősítő körülménye. Az üzletszerűségnek, mint az elkövető személyéhez tapadó körülménynek elengedhetetlenül szükséges alanyi feltétele, hogy az elkövető haszonszerzés érdekében, és azzal az akarat-elhatározással kövesse el a bűncselekményt, hogy a belátható jövőben ugyanebből a célból ugyanolyan, vagy hasonló bűncselekményeket fog elkövetni.
- [19] Annak kapcsán, hogy a bíróság jogerős ítéletében törvényesen minősítette-e a III. rendű terhelt cselekményeit üzletszerűen elkövetettnek, alapvető jelentősége van annak, miszerint a bíróság - mindkét terhére rótt bűncselekmény tekintetében - a III. rendű terhelt bűnsegédi felelősségét állapította meg [korábbi Btk. 21. § (2) bekezdés]. A bűnsegéd részesi elkövető. A részesség mindkét változatának (felbujtás és bűnsegély) közös ismérve, hogy tettesi (társtettesi) cselekményt, ún. alapcselekményt feltételez. Ehhez a tettesi (társtettesi) alapcselekményhez kapcsolódik, járul a részesi magatartás. A részesi bűncselekmény jogi minősítése - a rendbelisége is - mindig a tettesi alapcselekmény(ek)hez igazodik (3/2011. BJE büntető jogegységi határozat).
- [20] A részesség dogmatikai ismérve, s ezáltal járulékos természetének az alapja az, hogy a részesi elkövető tényállási elemet - legyen az személyes körülmény, elkövetési mód, eredmény, stb. - közvetlenül nem valósíthat meg; márpedig bármely minősítő körülmény a törvényi tényállás része, tényállási elem. A részes tehát azért a bűncselekményért felel, amit a tettes elkövet. A járulékoság elve folytán a részes üzletszerűsége esetén is a cselekményének jogi minősítése a tettesi cselekmény jogi minősítéséhez igazodik. A részesi oldalon tehát üzletszerűen elkövetettként akkor minősülhet a bűncselekmény, ha a rábírás maga üzletszerű bűnelkövetésre irányul, avagy a bűnsegéd az üzletszerűen elkövetett tettesi alapcselekményhez nyújt segítséget. Jelen esetben ez utóbbiról van

szó.

- [21] A III. rendű terhelt bűnsegédként elkövetett cselekményei tehát nem akkor minősülnek üzletszerűen elkövetettnek, ha saját maga rendszeres haszonszerzésre törekedve segítette az egyébként nem üzletszerű lopások megvalósítását (BH 2014.66.), hanem akkor, ha a tettes - az I. rendű terhelt - követte el ekként a tettesi alapcselekményeket. E kérdés azonban a tettesi alapcselekmény vonatkozásában, a konkrét alanyra vonatkozóan jogerősen eldöntött; az I. rendű terhelt tettesként, üzletszerűen követte el a terhére rótt bűncselekményeket, az erre vonatkozóan a jogerős ítéletben vont jogkövetkeztetés - az I. rendű terheltre vonatkozó „res iudicata” hatás érvényének fennállása alatt - a felülvizsgálat alanyra irányultsága folytán más terhelt által nem vitatható, az a Be. 423. § (4) bekezdésére figyelemmel a Kúria felülbírálati jogkörén kívül esik.
- [22] Ugyanakkor a részesi magatartás fogalmi feltétele a szándékosság; azaz a részes tudatának át kell fognia a tettesi cselekmény tényállási elemeit, tudnia kell, hogy milyen cselekményhez nyújt szándékosan segítséget. Ehhez képest a részesi tudat tartalma önálló, önmagában vett vizsgálat tárgya lehet, és e szempontból a járulékoság már közömbös. Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akaratí viszonyulása. Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a külvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg; s mint ilyen, ténykérdés.
- [23] Azonban ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés viszont jogi értékelés, ami ekként jogkérdés. Jelen ügyben az irányadó tényállás tartalmazza a III. rendű terhelt részesi magatartásának a tettesi alapcselekményhez kötődő - az üzletszerűségre is kiterjedő - szándékegységére vont jogi következtetés ténybeli alapjait.
- [24] Az irányadó tényállás ugyanis tartalmazza, hogy a III. rendű terhelt maga is rendszeres haszonszerzésre törekedve, lopási szándékkal ment gépkocsival a bűncselekmények helyszínére. Ez - ahogy arra a Kúria már utalt - ugyan nem alapozza meg közvetlenül bűnsegédi cselekményeinek üzletszerűségét, azonban következtetési alapot nyújt arra, hogy a III. rendű terheltnek is tudnia kellett arról, miszerint az I. rendű terhelt sem alkalmi, spontán lopást követ el. Ezt igazolja a tervezett és szervezett elkövetési mód is. A terheltek előéleti adataiból kitűnik, hogy rendszeresen járvák az országot (az I. rendű terhelt a külföldet is) vagyon elleni bűncselekmények elkövetése céljából, az irányadó tényállás szerint a vádbeli napon is kifejezetten lopási szándékkal utaztak a városba, és mentek be az ipari park területére. Az I. és III. rendű terhelt testvérek, emellett a Bonyhádi Járásbíróság B.184/2012/62. számú ügyében mindketten terheltként szerepeltek is. Az abban az ügyben elbírált - lopási - cselekmény elkövetési ideje 2012. március 25. napja, tehát mindössze 5 nappal a jelen ügy tárgyát képező bűncselekmények utáni. Valóban sem egy, sem egy időben két rendbeli vagyon elleni bűncselekmény elkövetése - önmagában - az üzletszerűséget nem alapozza meg; következetes azonban a bírói gyakorlat arra, hogy az üzletszerűség akár egy bűncselekménnyel kapcsolatban is megállapítható, ha a terhelt rendszeres haszonszerzésre törekvő akarat-elhatározása további bűncselekmények elkövetése tekintetében is felismerhető, és erre más büntetőeljárási adatok is alapot szolgáltathatnak (BH 2013.10.III., BH 2011.92., BH 2011.33.III., BH 2009.170., BH 2005.130.I.). Az üzletszerűség anyagi jogi kérdés, ezért megállapításának eljárásjogi feltétele - az ügyek egyesítése - fogalmilag nem is lehet.
- [25] Ekként az indítvány azon állítása, hogy a terheltek nem lopási szándékkal és nem rendszeres haszonszerzésre törekedve utaztak a vádbeli napon Ajkára, szemben áll a Be. 423. § (1) bekezdése szerint kötelezően irányadó jogerős ítéleti tényállással, az alapján viszont - a kifejtettek szerint - törvényes a III. rendű terheltnek az I. rendű terhelt általi üzletszerű elkövetésére vonatkozó tudattartalmára, és az ehhez való szándékos segítségnyújtására vont jogi következtetés is. Cselekményeinek üzletszerűen elkövettként való minősítése ezért a törvénynek megfelel.

- [26] A teljesség érdekében megjegyzi még a Kúria, hogy üzletszerűség hiányában a III. rendű terhelt cselekményei bűnsegédként elkövetett, 2 rendbeli, a korábbi Btk. 316. § (1) bekezdésébe ütköző és egy esetben a (2) bekezdés első fordulata, egy esetben pedig a (2) bekezdés második fordulat f) pontja szerint minősülő lopás vétségének minősülnének; emiatt a III. rendű terhelttel szemben - többszörös visszaesőként, halmazati büntetésként - két hónaptól három évig terjedő szabadságvesztés lenne kiszabható. Ezért a jogerős ítéletben kiszabott 1 év 6 hónap szabadságvesztés ebben az esetben sem lenne törvénysértően eltúlzott.
- [27] A Be. 416. § (1) bekezdés b) pont első két fordulata egyébként nem hagy kétséget afelől, miszerint felülvizsgálatban a jogerős ítéletben kiszabott büntetés nem önmagában, hanem feltételhez kötötten vizsgálható; az említett törvényhely első fordulata alapján akkor, ha a büntetés törvénysértő volta a cselekmény téves minősítésére, a második fordulata szerint pedig akkor, ha a büntető anyagi jog más szabályának megsértésére vezethető vissza. Következésképp téves minősítés vagy más anyagi jogszabálysértés hiányában a kiszabott büntetés neme és mértéke felülvizsgálat tárgya nem lehet.
- [28] Jelen esetben azonban az indítvány - a korábban írtak szerint - a téves minősítést alaptalanul állította, a büntetőjog más szabályának megsértését pedig nem is jelölte meg, hanem csak az enyhítő és súlyosító körülmények értékelését vitatta. Téves minősítés hiányában azonban a jogerős ítéletben kiszabott büntetés önmagában csak akkor lehet a felülvizsgálatot megalapozóan törvénysértő, ha a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik. Jelen ügyben ez fel sem merülhet, mert a jogerős ítéletben kiszabott 1 év 6 hónap szabadságvesztés kétségkívül a két hónaptól négy év hat hónapig terjedő büntetési tételkeretek közé esik.
- [29] Ekként felülvizsgálat tárgyát nem képezheti, hogy a bíróság a büntetéskiszabás során a korábbi Btk. 37. és 83. §-ának előírásait, a súlyosító és enyhítő körülményeket, illetve az 56/2007. BK véleményt miként veszi figyelembe (BH 2016.264.II., BH 2012.239., EBH 2011.2387.II., BH 2005.337.III.). Jelen ügyben az indítvány - e részében - kifejezetten azt teszi.
- [30] Az indítvány további hivatkozásai pedig már teljes egészében kívül esnek a felülvizsgálat törvény szerint lehetséges körén. A felülvizsgálatot lehetővé tevő eljárási szabálysértéseket a Be. 416. § (1) bekezdés c) és d) pontja kimerítően felsorolja. Ezek: a Be. 373. § (1) bekezdés I. pont b) és c) alpontja, valamint II-IV. pontja, továbbá a Be. 354. §-a, a Be. 355. §-a, a Be. 405. § (1) és (3) bekezdése és a Be. 549. § (4) bekezdése. Következésképp a nyomozás során elkövetett eljárási szabálysértés miatt soha nem lehet helye felülvizsgálatnak; az ilyen legfeljebb relatív eljárási szabálysértést valósíthat meg, ami sem önmagában, sem a törvényes vád fogalmán keresztül nem esik a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott, és felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló eljárási szabálysértések körébe (BH 2015.154., EBH 2013.B.31., EBH 2013.B.23., EBH 2011.2299.). A törvénysértő módon beszerzett bizonyíték felhasználása a Be. 78. § (4) bekezdésének megsértését eredményezné; ez azonban ugyancsak legfeljebb a Be. 375. § (1) bekezdése szerinti, ún. relatív eljárási szabálysértést merítheti ki (BH 2008.264.II.), ami a felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértések törvényi felsorolásában szintén nem szerepel.
- [31] A lopás - a korábbi Btk. 331. §-ában írt esetet kivéve, azaz akkor, ha az elkövető nem a sértett hozzátartozója - közvádra, hivatalból üldözendő bűncselekmény; ekként közömbös, hogy a sértett nevében ki tett feljelentést, tett-e egyáltalán valaki feljelentést, illetve a cselekmény hogyan jutott a hatóság tudomására. Az indítványban ennek kapcsán állítottak semmiféle törvénysértést nem valósítanak meg.
- [32] Mindezekre figyelemmel a Kúria a III. rendű terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítványnak nem adott helyet, és miután egyéb, a Be. 423. § (5) bekezdése alapján hivatalból vizsgálandó eljárási szabálysértést nem észlelt, a megtámadott határozatokat a III. rendű terhelt tekintetében a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

- [33] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja zárja ki.
- [34] A Be. 418. § (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdés e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. § (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2017. április 28.

Dr. Székely Ákos s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

Kiadmány hitelélül:

bírószági ügyintéző